

Seto Kongressi Vanõbidõ Kogo kokkosaaminõ

Kuupäiv ja aig: 24.05.2026 kell 18:00

Kotus: Obinitša, Seto Seltsimaja

Kohalolõja': Hõrna Aare, Sarve Õie, Leima Aarne, Tarrose Triinu-Liis, Kiristaja Arvis (veebih), Verro Kersti (veebih), Ristimäe Raivo (veebih)

Kirjapandja': Sarve Õie ja Tarrose Triinu-Liis

Päivakõrd:

1. Keelesäädüse teema.
2. Petseremaa teema – kiä, kuis suhtus ja midä kõnõlõs tuupoolõ Setomaa elost.
3. Majandusaasta aruandõ kokkosäädminõ ja esitãminõ.
4. Jãrgmãtse kuuholõki aig ja teema.

1. Keelesäädüse teema

Aare: Mi olõ veenü' ütehkuuh võrokõisi ja mulkõga' petitsiooni riigikokko. Om ka' kõnõld haridus- ja kultuurikomisjoniga'.

Ettepanõki' kultuurikomisjonilõ: *Tãvvendã' eelnõu §-i 1 vahtsidõ punktõga' 1 ja 2 (muutõh punktõ jãrekõrda) jãrgmãtseh sõnastusõh:*

„1) paragrahvi 3 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgniselt:

„(3) Riik toetab eesti keele piirkondlike erikujude (edaspidi murdekeel) ja eesti keele piirkonnakeele ehk lõunaeesti piirkonnakeele, milleks on võro, seto, mulgi ja tartu keel (edaspidi lõunaeesti piirkonnakeel) kaitset, kasutamist ja arendamist.“;

paragrahvi 4 lõike 1 kolmas lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Murdekeele ja lõunaeesti piirkonnakeele põlisel kasutuslal võib kirjakeele normi kohasele tekstile lisada samasisulise teksti vastavas murdekeeles või lõunaeesti piirkonnakeeles.“;

Ettepanõki' omma' olnu' komisjonih arotamisõh. Vastus tull sääne:

4 vasta: Kersna Liina, Sutrop Margit, Kadri, Kivi Signe

2 erãpoolõtot: Timpson Madis, Belobrovtsjev Vadim

Hããletã-ãs: Lukas Tõnis.

Komisjoni ni HTM otsus: „Jãtta arvestamata. Ei kuulu hããletamisele vastavalt /---/ paragrahvile.“

Pikãlt om ar' seletet, kuis omma' ettepanõki' säãduisi vasta, nt „Vastuolu riigikeele ühtsuse ja jagamatuse põhimõttega (PS § 6 ja KeeleS § 3)“, „Teiseks põrkub seadusandja kokku võrdsusõiguse riivega“, „Mõju haridussüsteemile ja õppekeelele (PGS)“.

Kokkovõttõh oldas vasta õigusselgüse põhimõttõlõ.

Nããites:

„See on vastuolus Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) aluspõhimõtetega, riivab ühtset riigikeele staatust ning nõuaks realiseerimiseks põhiseaduse muutmist või vähemalt põhiseaduspärasuse hindamist Riigikohtu koosseisu tasandil.“

„PS § 6 sätestab imperatiivselt: „Eesti riigikeel on eesti keel.“ See säte ei tunne ega luba riigikeele siseseid paralleelseid „keeli“, mis ei ole eesti keele piirkondlikud erikujud ehk murdekeeled.“

Kultuurikomisjon tege umaltpuult ettepanõki, õt kuismuudu võisi' säädüisi mi tahtmisi perrä säädä':

paragrahvi § 3 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Riik toetab eesti keele piirkondlike erikujude kaitset, kasutamist ja arendamist. Eesti keele piirkondlik erikuju on põhjääesti või lõunaeesti ajaloolisel keelealal kujunenud kohalik keelekuju.“;

paragrahvi § 4 lõike 1 viimane lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Piirkondliku erikuju põlisel kasutuslal võib kirjakeele normi kohasele tekstile lisada selle piirkonna kohaliku keelekujuga teksti.“.

Aare: Iispäävä kl 10:00 om Kersna Liina kutsnu' Tartohe kokkosaamisõlõ Kudre Rauli, Timmo Marguse. Margus kutsõ Aare ka' üteh. Aare lubas peräst tiidä' anda, midä kõnõldi.

Õie: Ma kõnõli Kuuba Raineriga' keelesäädüesest ja sai tiidä', õt võrokõsõ' ja seto' omma' kutsut Tartohe Kernaga' kokkosaamisõlõ, Timmo lubasi edesi üldä' setodõlõ. Rainer üteli, õt tä lätt.

Õie: Väiga hüä, õt om olõmah ka võrokõisil VK vanõbidõ kogo. Mi piat kindlahe näidega inäbä uma keeleteemat arotamma, nimä' omma' keele kotusõ pääl targõba', tundva' keeleteemalitsi sõnnu, terminit parebahe, õt ütidselt umakeele säädüs kirja panda'.

Aare: Seto Kongress piät lõüdmä uma otsusõ keeleküüsumüse kotsilõ ja sis tulõ kokko saia' võrokõisiga'.

Seto Kongressi otsus om:

Vabariigi Valtsusõl tulõ kipõlt kokko panda' ja vasta võtta' Eesti põliskiili alalhoitmisõ tegevüskava.

Tulõnõvalt keelesäädüse vällätüütämisõ kavatsusõst tulõ vahtsõh riigi keelesäädüseh anda' seto keelele Eesti põliskeele staatus.

Seto kiil tulõ panda' Rahvastikuregistri keelevaliku nimekirja.

Kõigi Eesti põliskiili pututavidõ otsustõ tegemisõ mano tulõ kutsu' Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo.

Aare: Taa om samm edesi kül'. A keele püsümä jääminõ tulõ-õi õnnõ tuust, kuis keelesäädüst praavitadas. Kiil lätt edesi tuuga', ku mi kõnõlõ ummi latsiga' seto keeleh. Tähtsä papõr and meelee tuu, kuis ministri' miika' arvõstasõ'.

Aare: Või tulla' ka' määnegi' programm tugimisõs.

Aarne: Säädüseh ar' märkminõ või tulla' ka' abist, sis ku kirotat taotluisi.

Otsus: Kullõmi ar', õt midä Kersnaga' kokkosaamisõl kõnõlõs, sis tulõmi vahtsõlt kokko ja peräst tuud saami kokko võrokõisiga. Päämäne, õt mi aja võrokõisiga' ütehkuuh tuud asja.

2. Petseremaa teema

Seto Kongressi otsus om:

Seto Kongress, Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo omma' kuuhtüüh Eesti Vabariigi valtsusõga' arotanu', otsnu' ni kõrraldanu' sammõ olukõrra leevendämisõst.

Seto Kongress tunnustas Vabariigi Valtsusõ seenitsit tegevüisi Setomaa probleeme lahendamisõl ja arõnguvõimaluisi luumisõl.

Seto Kongress pidä tarvilikust, õt Vabariigi Valtsus olõs s' ooh väiga' keerolidsõh aoh ja olukõrrah pidevält tiidlik Setomaa ja Petseremaa olukõrrast ja kavandasi' ni teesi' kõiki tegevüisi piirkunnah pikäaolidsõlt.

Kõiki tegevüisi, mia' mõotasõ' ello aoluulidsõl Petseremaal-Setomaal, piat alostusõst pääle kokko lepmä Setomaa esindäjidõga'. Edimätseh järekõrrah kõkkõ tuud, mia pututas kontrolljoonõst üle k' aumist, Eesti passõ välläandmist ni noidõga' üle piiri k' aumist. Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogol üteh Petseremaalt peri setodõ ja tõisi põlisrahvidõga' Seto Kongressi vahelidsõl aol hoita' tiidmist Petsesemaa olukõrrast, anda' tuust tiidä' nii Eestih ku välähpuul Eestit.

Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogol kõrraldada' Eesti poolõ Setomaal ja seto kogokundõh Eestih, eriti nuuri siäh Petseremaa tundmist, tiidmist ja meehepidämist läbi näütüisi, koolioppuisi, kirotamisi.

Aare: Edimäne teemä. Taro Igori jutu perrä oll teemä, õt Koidula piiripunkt pandas kinni. Siski tetti otsus ümbrõ, õt piir om hummogu 7st kooni' õdagu 7ni vallalõ. Maikuuh om otsustõt, õt kõrraldust pikendedäs.

Aare: Tõõnõ teema. Variksoo Leena kokkosaaminõ Putiniga' oll õgal puul internetih ni aolehtih vällä hõigat.

Aarne: Eesti aokirändüs pandsõ uudissõ suurõ kellä külge.

Õie: Aokiränikõ poolõ võisi' tetä' pöördümisõ, kõnõlda' näidega' ja pruumi' panda' näid mõtlõmma, õt kuis saa vai võisi kirotä' setokõisist ja Petsere teemast.

Aare: Ma arva, õt Braidaks Arvedi võisi' punti võtta' ni timäga' kuuh luvva' kirä vai artikli, koh mi pöördü aokirändusõ poolõ.

Aare: Kolmas teemä. Setomaa Turismi poolõ kiroti riigikantselei, kiä saatsõ üte inõmisõ kaebusõ edesi. Kaebusõh oll küstü, mink peräst Setomaal ja Seto Turismi lehekülgil reklaamitas Vene Föderatsiooni aladel olõvat Petseremaad.

Aare saatsõ mõistligu vastusõ.

Aare: Riigimiihiga' piässi kõnõlõmma ni arotamma, õt kuis sääntsit olukordi aia' ni määne saisukoht piäsi riigil Petseremaa as'oh olõma. Ku mäntsitki' asjo Petseremaa vai piiri kotsilõ arotadas, sis võisi' vai piäsi' setokõisi üteh haardma.

Otsus: Vanõmbidõ Kogo piäsi tegemä otsusõ ni kirotama vällä punkti', midä om vaia ministeeriumiga', aokiränikõga' kõnõlda, küüsüdä' vai anda' nõvvo setodõ ja Petseremaa as'oh.

3. Majandusaasta aruandõ kokkosäädminõ ja esitämminõ.

Aare: Tulõ kokko säädä' majandusaasta aruannõh ni ar' esitä' juuni kuu joosul.

Õie: Ma kõnõlõ Ahvena Marikaga', tulõda miilde ja pallõ täl tuu ar' tetä'.

Aare: Triinu-Liis kirotas miika' ütehkuuh s'oovooril kats taotlust Setomaa kultuuriprogrammi.

Üts om tegevüstoetus, tõõnõ om Seto Kongressi kõrraldamisõ toetus. Marika käest saa küüsüdä' taotluisi innitsit tekste.

4. Järgmätse kuuholõki aig ja teema.

Aare: Vaia om pikõmbät SKVK kokkosaamist, koh om inäbä inõmisi. Pikembäl kokkosaamisõl arotami keeleteemat, Petsere punktõ, Seto Kongressi kõrraldamist.

Triinu-Liis pakk vällä **juunikuu pühapäevä' alostusõga kell 18:00 Seto Seltsimajah.**